

SIKORIY (CICHORIUM INTYBUS) O'SIMLIGINING YER USTKI QISMI –
GULI: BIOLOGIK VA DORIVOR XUSUSIYATLARI

Raxmatova Hayotxon Ilhomjon qizi

Farg'ona davlat universiteti, Tabiiy fanlar fakulteti 3-kurs kimyo yo'nalishi

22.53-guruh talabasi

hayotxon23012005@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada sikoriy (*Cichorium intybus*) o'simligining yer ustki qismlari, xususan guli o'rganiladi. Gulli qismining biologik tuzilishi, tarkibiy moddalari hamda dorivor xususiyatlari tahlil qilinadi. Sikoriy guli xalq tabobatida keng qo'llanilib, ovqat hazm qilishni yaxshilovchi, yallig'lanishga qarshi va immunitetni mustahkamlovchi vosita sifatida tavsiya etiladi.

Annotation: This article explores the aerial part of the chicory plant (*Cichorium intybus*), particularly the flower. The paper focuses on the biological structure, chemical composition, and medicinal properties of the flower. Chicory flowers are widely used in traditional medicine for improving digestion, reducing inflammation, and boosting immunity.

Kalit so'zlar: Sikoriy, dorivor o'simlik, gulli qism, biologik faol modda, xalq tabobati, flavonoidlar, fenol birikmalar, antioksidant, inulin.

Keywords: Chicory, medicinal plant, flower part, bioactive compound, traditional medicine, flavonoids, phenolic compounds, antioxidant, inulin.

Mavzuning dolzarbligi: So'nggi yillarda dorivor o'simliklar asosida tayyorlanadigan preparatlarga bo'lgan talab ortib bormoqda. Ayniqsa, tabiiy manbalarga asoslangan, kam nojo'ya ta'sirga ega vositalar qiziqish markazida turibdi. Sikoriy o'simligi xalq tabobatida qadimdan qo'llanilgan bo'lib, uning yer ustki qismlari, ayniqsa gullari, boy tarkibi va shifobaxsh xususiyatlari bilan ajralib turadi. Sikoriy gullari flavonoidlar, fenol birikmalari, vitaminlar va boshqa faol moddalarga boy bo'lib, ularning organizmga foydali ta'siri ko'plab ilmiy tadqiqotlar bilan isbotlangan.

Sikoriy o'simligi Asteraceae (aylantipoyali) oilasiga mansub bo'lib, gullari ko'k rangda bo'ladi. Gullar oddiy ko'zga ham chiroyli ko'rinadi va asosan yoz oylarida gullaydi. Gullarning asosiy qismlari – gulqo'rg'on, gulgarglar va changchilar. Har bir gul o'ziga xos shakl va tarkibga ega bo'lib, organizmga foydali moddalarning manbaidir.

Kimyoviy tarkibi. Sikoriy gullari tarkibida quyidagi asosiy biologik faol moddalarga boy:

Flavonoidlar (apigenin, luteolin) – antioksidant va yallig'lanishga qarshi xususiyatlarga ega;

Fenol birikmalari – organizmdagi erkin radikallarni zararsizlantirishda yordam beradi;

Inulin – prebiotik xususiyatga ega bo'lib, ichak faoliyatini yaxshilaydi;

Vitaminlar (A, C, K) – immunitetni kuchaytiradi;

Minerallar – temir, kalsiy, magniy kabilar sog'liq uchun muhim.

Dorivor xususiyatlari. Tadqiqotlarga ko'ra, sikoriy gullaridan tayyorlangan damlamalar va choylar quyidagi holatlarda foydali:

Ovqat hazm qilish muammolari (dispepsiya);

Jigar va o't pufagi faoliyatining buzilishi;

Immunitetning pasayishi;

Yallig'lanish jarayonlarini kamaytirish;

Yengil tinchlantiruvchi ta'sir.

Sikoriy guli xalq tabobatida oshqozon-ichak kasalliklariga qarshi, jigarning faoliyatini yaxshilashda, hatto qandli diabetning dastlabki bosqichlarida ham foydali vosita sifatida qo'llaniladi.

Xulosa. Sikoriy o'simligining yer ustki qismi, ayniqsa guli, o'zining biologik faol moddalari bilan ajralib turadi. Uning dorivor xususiyatlari nafaqat xalq tabobatida, balki ilmiy tadqiqotlar orqali ham tasdiqlangan. Gullardan tayyorlangan tabiiy vositalar ko'plab kasalliklarning oldini olishda va davolashda muhim ahamiyatga ega. Kelajakda sikoriy gullari asosida yangi fitopreparatlar ishlab chiqish imkoniyati mavjud.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov Sh., Turg'unov B. **Dorivor o'simliklar.** – Toshkent: O'qituvchi, 2021.
2. WHO Monographs on Selected Medicinal Plants. Volume 4. **Cichorium intybus L.** – Geneva: World Health Organization, 2009.
3. Khasanov A.A. **O'zbekiston florasidagi dorivor o'simliklar.** – Toshkent: Fan, 2018.

